

גליון תתכא • ערש"ק פרשת צו

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

שלמי תודה – נדר הם?

"תרומת הדשן" ו"הוצאת הדשן" ברוחניות

בסוגיא דיומא גבי הדלקת המנורה מאש המזבח

יוקר החיים

מכון אור החסידות

סניף ארץ הקודש
ת.ד. 2033
כפר חב"ד 6084000
03-738-3734
Likras@likras.org

Or Hachasidus

Head Office
1469 President St. #BSMT
Brooklyn, NY 11213
United States
(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת צו, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תתכא), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש צוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי ביין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתות הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנוכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

תוכן ענינים

ב. מקרא אני דודש.....

שלמי תודה – נדר הם?

מדוע מביא רש"י כל הארבעה שצריכים להודות, דלמה זה נוגע להבנת הכתובים? / מדוע רק על חולה כותב איך ניצול – "שנתרפא" ולא בשאר הג' שצריכים להודות? / ביאור דברי רש"י על "אם על תודה יקריבנו"

(ע"פ לקסי שדח"י עמ' 20 ואילך)

ה. פנינים.....

איך אסרו חכמים דבר שהתירה תורה בפירוש? (ע"פ לקסי שדח"י עמ' 948 ואילך)

בגדים פחותים להוצאת הדשן – חובה או דרך ארץ? (ע"פ לקסי שדח"י חל"ז עמ' 1)

ו. יינה של תורה.....

עבודה "מחזין למחנה"

מדוע לא דרשה התורה שיהא מוציא הדשן כהן אחר מזה שתרמו? / מי אינו מבדיל בין בישול קדירה למזיגת הכוס? / במה חפץ השי"ת יתרו – במכשיר מצווה או במצווה עצמה? / והאם מוטלת חובה לקרב יהודי שנמצא במקום נחות? עבודת "תרומת הדשן" ו"הוצאת הדשן" ברוחנות

(ע"פ לקסי שדח"י חל"ז עמ' 1 ואילך)

ז. פנינים.....

ציורי שפועל צוותא (ע"פ לקסי שדח"י עמ' 30)

ההיתר לעסוק בדברי הרשות – רק כש"אין מקום למערכה" (ע"פ לקסי שדח"י חכ"ה עמ' 134 ואילך)

ח. חידושי סוגיות.....

בסוגיא דיומא גבי הדלקת המנורה מאש המזבח

יפלפל בביאור הכתובים ע"פ סוגיין, אי "אש תמיד" קאי במנורה או במזבח / יציע דהדבר תלוי בפלוגתא התנאים שם ובזה תלוי חקירה יסודית בגדר דין הדלקת מנורה מן המזבח

(ע"פ לקסי שדח"י ח"י עמ' 50 ואילך)

ט. תורת חיים.....

יוקר החיים

י. דרכי החסידות.....

עילוי והגעה על המתפלל והלומד

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

שלמי תודה – נדר הם?

מדוע מביא רש"י כל הארבעה שצריכים להודות, דלמה זה נוגע להבנת הכתובים? / מדוע רק על חולה כותב איך ניצול – "שנתרפא" ולא בשאר הג' שצריכים להודות? / ביאור דברי רש"י על "אם על תודה יקריבנו"

א. בפרשתנו (ז, יא ואילך): "וזאת תורת זבח השלמים אשר יקריב לה"; וממשיך הכתוב לפרט שני סוגים ב"זבח השלמים":

בתחילה מדבר על שלמים שבאים בתור קרבן תודה (שלמי תודה) – "אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה וגו'"; ולאחר שמפרט דיני קרבן התודה, ממשיך בסוג נוסף של שלמים (שאינם באים בתור תודה), "ואם נדר או נדבה זבח קרבנו וגו'".

ובפירוש רש"י מבאר את המשך הענינים, וז"ל:

"אם על תודה יקריבנו – אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו, כגון יורדי הים והולכי מדבריות וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא, שהן צריכים להודות, שכתוב בהן 'ודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם ויזבחו זבחי תודה', אם על אחת מאלה נדר שלמים הללו, שלמי תודה הן, וטעונות לחם האמור בענין, ואין נאכלין אלא ליום ולילה, כמו שמפורש כאן; ...ואם נדר או נדבה – שלא הביאה על הודאה של נס, אינה טעונה לחם ונאכלת לשני ימים, כמו שמפורש בענין".

ויש לדקדק בדבריו (וראה גם במדור זה – לש"פ צו תשס"ח ותשס"ט, שנתבארו דיוקים נוספים. עיי"ש):

1) כדי לבאר את פשט מהלך הפרשה, היה מספיק לומר בקיצור: "אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו נדר שלמים הללו, שלמי תודה הן, וטעונות לחם האמור בענין ואין נאכלין אלא ליום ולילה כמו שמפורש כאן";

אמנם רש"י מאריך ומפרט את כל הארבעה שצריכים להביא קרבן תודה – "יורדי הים והולכי מדבריות וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא", ואף מביא ראייה מהכתוב בתהלים שמפרט שם ארבעה סוגים אלו ואומר עליהם "ויזבחו זבחי תודה".

לקראת שבת

ה

ולכאורה קשה: מה פשר אריכות זו – הרי רש"י אינו ספר הלכות, שענינו להורות את פרטי הדינים?!

וגם אם ברצונו להמחיש לנו את הענין, היה די בהבאת אחד הסוגים בתור דוגמא ל"הודאה על נס", ואילו את שאר הסוגים לרמוז על ידי ציון "וכו'" – וכדרכו של רש"י בכמה וכמה מקומות – ותו לא!

2) לכאורה, ענינו של קרבן תודה הוא שהנפח הוא המחייב את האדם להביא קרבן לאות תודה לה' שהצילו – אולם רש"י כותב "אם על אחת מאלה נדר שלמים הללו", היינו, שהיה כאן נדר מצד האדם; וקשה – "נדר" מאן דכר שמיה?

ב. ויש לתרץ בזה, על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון:

בהדיוק הא' – למה הוצרך רש"י לפרט את כל ה"ארבעה שצריכים להודות", יש לומר שבזה מתרץ קושי כללי בהכתוב:

הנה (כנ"ל) לאחר פרשה זו דשלמי תודה, נאמר "ואם נדר או נדבה זבח קרבנו", והיינו (כפירוש רש"י) "שלא הביאה על הודאה של נס".

ולכאורה צ"ע, למה הקדים הכתוב פרשת שלמי תודה לפרשת שלמים הבאים בנדר ונדבה סתם – הרי כלל הוא ש"דיבר הכתוב בהווה" (פרש"י משפטים כא, כת. ובכ"מ), ובפשטות הרי הודאה על נס היא דבר נדיר ואינו "הווה" כל כך (כמו אם מביא סתם נדר או נדבה)? וליישב זה מפרט רש"י שבהודאה על נס (אין המדובר דוקא על נס יוצא מגדר הטבע לגמרי, אלא) נכללים כל ארבעת סוגים אלו, ולכן מובן שבצירוף כל מקרים אלו הרי מדובר בדבר שכיח ומצוי למדי, וי"ל שהוי שכיח ומצוי יותר מסתם "נדר או נדבה".

ג. בהדיוק הב' – למה נקט רש"י ששלמי תודה באים על ידי שהאדם "נדר שלמים הללו", יש לומר:

הנה כבר העירו במפרשים (ראה תורת כהנים ובפ"ה המלבי"ם. ועוד) על לישנא דקרא – "אם על תודה יקריבנו"; דלכאורה הול"ל "אם על תודה יקריב"?

ואמנם לפי פשוטו אינו קשה, כי לשון "יקריבנו" מתייחסת ל"זבח השלמים" שבו מתחילה הפרשה. והפירוש הוא: אם את אותו "זבח השלמים" הידוע לנו כבר (מהסדרה הקודמת – ויקרא ג, א ואילך) – יקריב בתור הודאה על נס [וכאילו כתוב: "אם על תודה יקריב את זבח השלמים"], הרי שישתנה דינו מ"זבח השלמים" הרגיל, ויהיה דינו המיוחד כך וכך;

אמנם להוסיף ביאור, מדגיש רש"י ששלמים אלו באו על ידי נדר – וכוונתו בזה, כי אמנם חיוב הקרבן הוא רק לאחר שנעשה הנס ויצא מהסכנה, אבל המציאות השכיחה בדרך כלל (וכנ"ל, ש"דיבר הכתוב בהווה") היא שהאדם הנמצא בסכנה נודר להביא קרבן זה כבר בשעת הסכנה, שכאשר יציל אותו הקב"ה – יביא קרבן כהודאה.

[וכמו שמצינו ביעקב שנדר להביא קרבן בתור הודאה, עוד בהיותו בעת צרה – "וידר

יעקב נדר לאמר וגו' והאבן הזאת אשר שמתני מצבה יהיה בית אלקים" (ויצא כח, כ). וכן הוא ביונה (כ, י): "ואני בקול תודה אזכחה לך, אשר נדרתי אשלמה" וגו'. ובכ"מ].

ומעתה יומתק דיוק הלשון "יקריבנו" [היינו: יקריב אותנו, את אותו קרבן הידוע לנו מקודם] - כי (בדרך כלל) אין כאן מצב חדש של הקרבה ("יקריב" בעתיד), אלא שהאדם מקריב את אותו הקרבן שנדר עליו כבר, בעת שהיה בתוך הסכנה.

ד. ויש להוסיף ולבאר דיוק נוסף בלשון רש"י, ובה נראה עד כמה לשונו מדויקת עד להפליא:

רש"י מזכיר כאן את ה"ארבעה שצריכים להודות" (כנ"ל). והנה, בשלושת הראשונים רש"י מזכיר רק את הסכנה עצמה, ואינו מזכיר את ההצלה ממנה: רש"י כותב רק "יורדי הים" מבלי לסיים "שעל" (מן הים), וכן ב"הולכי מדבריות" אינו מסיים "שהגיעו לישוב", ועד"ז ב"חבושי בית האסורים" אינו מוסיף "שיצאו";

אולם בהרביעי נקט רש"י "חולה שנתרפא", היינו, שהוא מזכיר במפורש (לא רק את מצב הסכנה, "חולה", אלא) גם את ההצלה ממנה ("שנתרפא").

אמנם כדייקת, שינוי זה נדרש הוא לפי תוכן הענין:

בשלושת המצבים הראשונים, מובן מאליהם שחייב הקרבן בא רק לאחר היציאה מהסכנה, שהרי קודם לכן אין ביכולתם לבוא לבית המקדש (והרי אי אפשר להקריב קרבן כשנמצאים בלב ים, במדבר או בבית האסורים), ואין צורך לומר זאת;

אולם לגבי חולה, יש מקום לקס"ד כי מיד כשחלה הטבה מסויימת במצבו עליו לבוא לבית המקדש ולהביא קרבן תודה (אף שעדיין לא נרפא בשלימות) - ולכן צריך רש"י להבהיר ולחדש: "חולה שנתרפא", שחייב הקרבן בא רק לאחר שנתרפא לגמרי, וכפי שמדויק בלשון התהלים: "ישלח דברו וירפאם".

[ובדרך זו יש לפרש גם בלשון הש"ס (כרכות נד, ב), שביחס ל"יורדי הים" ו"הולכי מדבריות" נתפרש רק מצב הסכנה ולא ההצלה ממנה, ואילו לגבי חולה וחבוש נקטו (לא רק את הסכנה, אלא גם) את ההצלה - "מי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא":

בש"ס מדבר (לא על קרבן תודה בבית המקדש, כב"פשוטו של מקרא", אלא) על ברכת "הגומל". ובהתאם לכך, הרי כמו שיש מקום לקס"ד שגם מי שקצת נתרפא צריך לברך - ולכן נקטו במפורש "חולה ונתרפא", כן היה אפשר לומר שחבוש במאסר צריך לברך ברכה זו (בתוך בית האסורים) מיד כשהוקל משפטו וכדומה - ולכן צריך לומר במפורש "חבוש בבית האסורים ויצא";

אולם ב"יורדי הים" ו"הולכי מדבריות" אין צורך לפרש שהם מברכים רק לאחר שניצלו לגמרי מהסכנה - כי בדרך כלל הם נמצאים באותה הסכנה כל משך זמן היותם במדבר ובים. ודו"ק].

איך אסרו חכמים דבר שהתירה תורה בפירוש?

זאת תורת העולה ג' כל הלילה עד הבוקר
בא ללמד על הקטר חלבים ואיברים שהוא כשר כל הלילה
(ו, ב. רש"י)

כתב הרמב"ם (הל' מעשה הקרבנות פ"ד ה"ב):
"אמרו חכמים שאין מקטירין האימורין
ואיברי העולה אלא עד חצות הלילה".

ולכא' צ"ע, דכיון שבפירוש התירה
תורה הקטר חלבים ואיברים "כל הלילה
עד הבוקר", איך יש כח ביד חכמים לאסור
הקטרתן אחרי חצות, והרי ידוע הכלל (הובא
בס"ז או"ח סו"ס תקפ"ח) "אין כח ביד חכמים
לאסור דבר שפירשה התורה בפירוש להיתר"
(וראה שדי חמד כללים מערכת יו"ד כלל יז שמביא
מכמה אחרונים שגם הרמב"ם ס"ל כלל זה?)

ויש לומר:

בהקטרת איברי הקרבן על המזבח נפעלים
שני דברים: א. ענין חיובי - מצות עשה של
הקרבת קרבן. ב. ענין שלילי, מניעת הקרבן
מלבוא לידי נותר, ולא יבוא לעבור על מל"ת
ד"לא ילין חלב חגי עד בוקר" (משפטים כג, יח).

ויש לומר, דחלוקים שני ענינים אלו גם
בזמנם: מצות עשה של הקרבת קרבן - כמו
כל עבודות המקדש - זמנה ביום ולא בלילה;
והא דאמרה תורה שהקטר חלבים ואיברים
כשר כל הלילה הוא רק לגבי הענין השלילי,
ללמדנו שמותר להקטיר את האיברים בלילה
כדי שלא לעבור על איסור נותר. וזהו הטעם
שלכתחילה יש להקטיר החלבים והאיברים
ביום בלבד (רמב"ם שם ה"ג), כי המ"ע דהקטרת
האיברים היא ביום דוקא.

ועפ"ז יש ליישב דעת הרמב"ם, כי י"ל
דסבירא ל' שהכלל "אין כח ביד חכמים
לאסור דבר שפירשה התורה בפירוש להיתר"
הוא רק בנוגע למצוה, דכאשר חייבה תורה
לעשות מצוה, אין כח ביד חכמים לעקור
חיוב זה ולאסור עשייתה. משא"כ אם אין
בדבר מצות עשה, ומה שפירשה תורה הוא
רק שמוותר לעשות כן כדי שלא לבוא לידי
איסור - שפיר יש כח בידי חכמים לגזור
ולאסור את עשיית הדבר.

בגדים פחותים להוצאת הדשן – חובה או דרך ארץ?

ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את

הדשן אל מחוץ למחנה

ופשט את בגדיו – אין זו חובה אלא דרך ארץ, שלא ילכך
בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תמיד. בגדים שבגישל
בהן קרייה לרבו אל ימונן בהן כוס לרבו, לכך ולבש בגדים
אחרים, פחותים מהן
(ו, ד. רש"י)

הקשה הרמב"ן: מנ"ל לרש"י שהכתוב
"ולבש בגדים אחרים" אינו חובה כי אם דרך
ארץ? ובמפרשים (ראה רא"ם, גו"א, ועוד) האריכו
בתירוצים שונים.

ויש לבאר בפשטות:

אילו הי' חיוב ללבוש "בגדים אחרים,
פחותים מהן" עבור הוצאת הדשן - הי' צ"ל
ציווי מפורש בפרשת תצוה, מקום צוואת
עשיית בגדי כהונה, לעשות בגדי כהונה
נוספים, פחותים משאר הבגדים, בשביל
הוצאת הדשן. ומזה שלא מצינו חיוב מפורש
לעשות בגדים פחותים הכריח רש"י ש"אין
זה חובה אלא דרך ארץ", כדי שלא ללכך
ה"בגדים שהוא משמש בהן תמיד". וק"ל.

יגה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

עבודה "מחוץ למחנה"

מדוע לא דרשה התורה שיהא מוציא הדשן כהן אחר מזה שתרכו? / מי אינו מבדיל בין בישול קדירה למוזגת הכוס? / כמה חפץ השי"ת יותר – במכשיר מצווה או במצווה עצמה? / והאם מוטלת חובה לקרב יהודי שנמצא במקום נחות? עבודת "תרומת הדשן" ו"הוצאת הדשן" ברוחניות

בכל יום ויום, מצווה הכהן ליקח במחתה מן האפר אשר על המזבח, וליתנו על הארץ בסמוך, "אצל המזבח", וזוהי תרומת הדשן. מצווה זו נעשית בבגדי כהונה, כפי שפירט הכתוב "וּלְבַשׁ הַכֹּהֵן מְדוּ בַד וּמִכְנָסִי בַד יִלְבַּשׁ עַל בִּשְׂרוֹ, וְהָרִים אֶת הַדֶּשֶׁן" וגו' (פרשתנו ו, ג). לאחר מכן, באה מצוות הוצאת הדשן, ובה מוציאים את כל אפר הקרבנות שעל המזבח אל "מחוץ למחנה". ועבודה זו אינה נעשית בבגדי כהונה רגילים, אלא "וּפָשַׁט אֶת בְּגָדָיו וּלְבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים, וְהוֹצִיא אֶת הַדֶּשֶׁן" וגו' (שם, ד).

וטעם הדבר, מה שהכהן מעביר מעליו את הבגדים הרגילים טרם הוצאת הדשן, הוא עניין של "דרך ארץ", בכדי "שלא ילכלך בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תמיד, בגדים שבשל בהן קדרה לרבו אל ימוזג בהן כוס לרבו, לכך ולבש בגדים אחרים פחותין מהן" (רש"י שם).

והיינו (ראה במקור הדברים שקו"ט וביאור הדברים בארוכה), שתרומת הדשן נחשבת מלאכה חשובה, מעין "מזיגת הכוס", ואילו הוצאת הדשן היא מלאכה פחותה בדוגמת בישול קדירה. ולכן אין ראוי להוציא את הדשן עם אותם הבגדים שבהם תרם הכהן את הדשן. ויש לתמוה:

מכך שהכתוב דורש מן הכהן לפשוט את בגדיו ולהחליפם לבגדים נחותים יותר בשביל הוצאת הדשן, משמע שמדובר באותו כהן שתרים את הדשן, וכעת עליו לפשוט ולהחליף את בגדיו (ואמנם דעת ר"א ביומא כג, ב היא שהוצאת הדשן כשרה בכהנים בעלי מומין, והשאלה כאן היא לשאר השיטות).

ולכאורה, הלא הדעת נותנת, שאותו אדם שבישל את הקדירה עבור המלך, אינו אותו עבד שמוזג את כוסו של המלך. ובדרך כלל הם שני משרתים שונים, זה שנמצא בבית הבישול,

ומשרת מסוג אחר הוא זה שעומד לפני המלך ומוזג את כוסו.

ואם כן, מדוע הסתפקה התורה בכך שהתורם יחליף את בגדיו, ולא דרשה שמוציא הדשן יהי' אחר, ולא מי שתרים את הדשן?

לכלוך של מצווה אינו לכלוך!

והנה, מלאכת תרומת הדשן ומלאכת הוצאת הדשן שונות הן אחת מזולתה, והחילוק ביניהם הוא בשניים:

א. בתרומת הדשן, שמים את הדשן "אצל המזבח", מקום שנחשב "בפני המלך" כמו מזיגת הכוס, ואילו הוצאת הדשן אמנם ניטלת בפני המלך, מעל גבי המזבח, אך עיקרה הוא לקיחתה ונתינתה מחוץ למחנה, שהיא עבודה שנעשית "שלא בפני רבו" כמו בישול קדירה.

ב. תרומת הדשן היא מצווה חשובה בפני עצמה, היא סיום וגמר עבודת הקרבנות, והיא היא שפועלת שלימות בעבודת הקרבנות (ראה ריטב"א יומא כד, א: "היא עבודה שאין אחרי" עבודה בעניינה"). ולעומת זאת, הוצאת הדשן "אינה מצוה מצד עצמה, כי אם מכשירי עבודה, דהיינו לפנות מקום למערכה" (משנה למלך הל' תמידין ומוספין פ"ב הי"ג. וראה ריטב"א שם אודות הוצאת הדשן: "דלא חשיבא עבודה כולי האי"), ונמצא, שהיא רק מכשיר והכנה לסידור המערכה מחדש בשביל קרבנות נוספים.

וזוהי ההשוואה למזיגת הכוס ולבישול הקדירה: תרומת הדשן דומה למזיגת הכוס, שהוא גוף ועצם שימוש הרב. ואילו הוצאת הדשן מושווית לבישול קדירה, שהוא הכנה דהכנה לשימוש עצמו שהוא הגשת המאכל לאדון.

חילוק זה האחרון מתבטא גם ביחס לכללך הנגרם מן השירות: כאשר השירות הוא שימוש הרב בפועל, הרי אין מסתכלים כלל על הלכלוך, ולכן מלאכות כמו שחיטת הקרבן, קבלת הדם, זריקתו והקטרתו נעשות בבגדי כהונה חשובים, כי כאשר עוסקים בשירות הרב בפועל אין מביטים אל הלכלוך, וכדאי הם הבגדים החשובים שיתלכלכו משימוש זה.

ורק כאשר אין מדובר בשימוש עצמו, אלא רק בהכנה דהכנה אליו, הנה אין עבודה זו חשובה כל כך, ואזי מביטים על הלכלוך ואין כדאי לעשותו בבגדים החשובים שבהם משרתים את המלך בפועל.

ומאחר שנתבאר החילוק בין תרומת הדשן להוצאתו, שהוא החילוק בין מצווה ועבודה בפועל לפני המלך, לבין מכשיר והכנה למצווה שלא בפניו, יש לתמוה ביתר שאת:

אם חילקה התורה בין בגדי התרומה לבגדי ההוצאה, מדוע לא הקדישה כהן נפרד לכל אחת ממלאכות אלו, כמו במשל שהמשמש את המלך בפועל אינו עבד שמכשיר ומכין את השירות?

מכשיר מצווה והמצווה עצמה – באותו חשק והתמסרות

ויש לומר, שמכך שהתורה מקדישה את אותו הכהן לשתי מלאכות אלו, למדנו שאין מידת הקב"ה כמידת בשר ודם בעניין זה, ובעבודת ה', הרי אדרבא: ראוי שאותו כהן שתרים את הדשן הוא עצמו יתעסק גם במלאכת הוצאת הדשן.

ביאור העניין:

החילוק בין שני סוגי העבודות, שעבודה מסוימת היא חשובה ועבודה אחרת היא רק מכשיר והכנה, קיים רק כאשר העבד מחשיב את עצמו למציאות שיש בה ממש, שאז העבד שעושה את המלאכה החשובה אינו מחשיב כל כך את המכשיר לשירות.

וכמו כן בעבודת ה', הנה כאשר היהודי מרגיש את עצמו למציאות חשובה, הרי רואה הוא חילוק בין מצווה למכשיר מצווה: עניינה של מצווה הוא שעל ידי קיום המצווה יתקשר יהודי אל הקב"ה, כלשון ברכת המצוות "אשר קדשנו מצוותיו וציוונו", מלשון "צוותא" וחיבור (ראה ליקוטי תורה בחוקותי מה, ג. מז, ב. ועוד). ולעומת זאת, מכשיר מצווה הוא רק הכנה והכשרה למצווה, ובעשייתו לא נעשה חיבור זה.

וממילא, אותו יהודי רואה יותר חשיבות ותכלית במצווה מאשר בהכשר מצווה, והוא מעדיף לקיים את המצווה, ולהותיר את מכשירי המצווה לאחרים העומדים בדרגא נחותה ממנו.

אמנם, כאשר מתבוננים לעומק במהותם של מצווה והכשר מצווה, הרי שניהם הם רצונו של הקב"ה. ואף שרצון ה' הוא שהחיבור עמו יהי' דווקא על ידי המצווה ולא על ידי מכשיר המצווה, מכל מקום עדיין רצונו ית' הוא שיהודי יקיים הן את המצווה והן את מכשיר המצווה. וכאשר יהודי אינו מרגיש את עצמו כלל למציאות חשובה, ואינו מחפש להרוויח מקיום המצוות, אלא רק למלאות את רצון הבורא ית', הרי אין אצלו חילוק בין חשיבות מצווה למכשיר מצווה, כי שניהם הם קיום רצונו!

וכמו שכתבו בסה"ק (לקוטי תורה שלח מ, א), שיש דרגא בקיום המצוות שבה אין האדם עושה חשבון שכלי על מהות המצוות והפעולות שנעשות על ידן, אלא כל תכליתו היא רק לקיים "מצוות המלך בלי טעם", והוא רוצה לקיימו גם "אילו לא הי' נעשה הייחוד" בינו לבין השי"ת בקיום המצווה, ואפילו אילו הי' מצטווה לחטוב עצים בעלמא, ללא תועלת והמשכות עליונות, הי' עושה זאת בחשק וברצון למלאות רצונו ית'!

ואת זאת רמזה התורה בכך שלא מנעה מן הכהן התורם את הדשן להמשיך ולהוציאו מחוץ למחנה: מכך למדים שמצווה והכשר מצווה נעשות באותה חשיבות ועל ידי אותו אדם, מתוך התמסרות לרצון השי"ת, למעלה מהבנה ומבלי להתחשב בטעמים שכליים.

ודוגמא לדבר מצינו בהנהגתו של רבי חייא, שאמרו עליו בגמ' (כתובות קג, ב. ב"מ פה, ב) "כמה גדולים מעשי חייא", שהי' זורע פשתן, וקולע מכמורות, וצד צביים, ומתקן קלפים, וכותב חמישה חומשי תורה ומקרא אותם לחינוקות. ולכאורה, אינו מובן מדוע לא הניח רבי חייא את מלאכת הפשתן והקלף לאדם אחר, והוא עצמו יתעסק רק בהוראה לתלמידים?

וחזינן מהנהגת רבי חייא, שלא הי' אצלו הפרש בין מכשיר מצווה למצווה עצמה, ואפילו את המלאכות שהן מכשיר למכשיר, עשה רבי חייא באותה מסירה ונתינה עצמית כמו את הוראת החומש עצמה.

יש לצאת אל מחוץ למחנה, ולקרב את בני ישראל!

הוראה נוספת יש ללמוד מכך שהכהן התורם את הדשן הוא המוציא מחוץ למחנה, ולשם כך עליו להחליף את בגדיו לנחותים יותר:

כאשר בא האדם להשפיע על זולתו, לקרבו לאור התורה ולקיום המצוות, יכול הוא לטעון שהוא מוכן להתעסק עם כאלו יהודים שנמצאים "במקום רבו", בד' אמות של בית הכנסת ובית המדרש, אך לצאת "מחוץ למחנה" ולהשפיע על יהודי שנמצא שם ומצבו הרוחני נחות מאוד, אין זה מעניינו.

יתר על כן: אין מדובר רק על השפעה במקום רחוק, אלא גם על סוג אחר של השפעה. יתכן שלא יביא את אותו יהודי למצב של לימוד התורה וקיום מצוות בפועל, אלא רק בעניין של סור מרע והכשר דהכשר לקיום המצוות.

ולכן יכול האדם לטעון, שמוכן הוא לעשות מלאכות שהן דוגמת "מזיגת הכוס" ו"תרומת הדשן" הנעשות במקום מרומם, בהיכל המלך, אך את "בישול הקדירה" ו"הוצאת הדשן" שנעשות במקום מרוחק ונחות, מעדיף הוא להותיר למישהו אחר, העומד בדרגה נחותה ממנו. ועל כך מורה התורה שהכהן התורם את הדשן עליו להתעסק גם בהוצאתו מחוץ למחנה. ואין מקום לטענה שרוצים לקרב רק יהודים שנמצאים במקום קדוש, אלא מוכרחים לצאת גם למקומות רחוקים ונחותים ולקרב את בני ישראל הנמצאים שם, וגם אם התוצאה תהי' הכשר דהכשר לקיום המצוות.

עוד זאת רומזת התורה, שיש להשפיע על אותו יהודי בדרך שבה הוא מבין, לפי ערכו ודרגתו, ובשביל כך צריך לירד ממדרגתו ולדבר בסגנון שהוא נחות לפי ערכו, כשם שהכהן המוציא הי' צריך להחליף את בגדיו לנחותים יותר.

ואף על פי שמדובר בירידה גדולה בערך עבודתו שעובד בה בד' אמות של קדושה, מכל מקום הרי דווקא לכן נקרא הוא בשם "כהן", משרת לקב"ה, בתכלית השלימות. שהרי זו גם הנהגתו של הקב"ה בעצמו, שירד בעצמו להציל את בני ישראל ממקום נחות ביותר, "לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו... אני ה', אני הוא ולא אחר" (נוסח הגש"פ).

וכן תהי' לנו בגאולה העתידה לבוא בקרוב ממש, כמו שנאמר (נצבים ל, ג) "ושב ה' אלקיך את שבותך", שהשי"ת יורד בעצמו לכל המקומות שנמצאים בהם בני ישראל, "הוא עצמו... אוחז בידיו ממש, איש איש ממקומו, כעניין שנאמר ואתם תלקטו לאחד אחד בני ישראל" (פרש"י שם).

ציווי שפועל צוותא

צו את אהרן

(ב,)

בספרי חסידות (לקו"ת בחוקותי מה, ג ובכ"מ) מבואר פירוש "מצוה" מלשון "צוותא וחיבור", כי ענין המצוות הוא שעל ידן מתקשר ומתחבר האדם עם הקב"ה, כביכול.

ויש לומר, שפירוש זה קשור גם עם הפירוש הפשוט ד"מצוה" - מלשון ציווי והוראה:

אימתי יוצר קיום המצוות "צוותא וחיבור" עם הקב"ה - דוקא כאשר האדם מקיים את המצוות בדרך ציווי, דהיינו לא מצד הטעם שמשגי בשכלו, וגם לא משום הרגש הנעלה שבהן וכיו"ב, אלא אך ורק משום שכן צוה הקב"ה, והוא מקבל על עצמו עול מלכות שמים, ומקיים ככל אשר יצווה עליו מלכו של עולם.

רק קיום המצוות באופן זה הוא הפועל את הענין ד"מצוה" מלשון "צוותא וחיבור", שהמצוה מחברת אותו עם הקב"ה, מצווה המצוות.

ההיתר לעסוק בדברי הרשות – רק בש"אין מקום למערכה"

והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה

הצבור בתפוח, כשהוא רבה ואין מקום למערכה מציאו משם (ו, ד. רש"י)

יש לבאר ענין הוצאת הדשן בעבודת האדם לקונו:

בספר התניא (אגרת הקודש סי' טו) מבואר שהאפר (דשן) הנשאר מ"עץ הנשרף" הוא יסוד "העפר שבו הירוד למטה ואין האש

שולטת בו". והיינו, שהאפר הוא החלק התחתון ביותר שבדבר הנשרף, שמטעם זה אינו יכול להיכלל ולהישרף באש שלמעלה ממנו.

ועפ"ז יש לומר, שחלק הקרבן שנשרף על המזבח מורה על חלקים מהעולם שמתקדשים ונכללים בקדושה, כמו מצוות, תשמישי מצוה וקדושה וכיו"ב, ואילו האפר הנשאר ולא נשרף - מורה על ענינים גשמיים שאינם יכולים להשרף ולהכלל באש הקדושה, דהיינו דברי הרשות.

אמנם, עסק האדם בעולמו אינו רק במצוות ותשמישי קדושה, אלא לעתים על האדם לצאת "מחוץ למחנה" הקדושה ולעסוק בדברי הרשות ועניני עולם הזה. וזוהי עבודת "הוצאת הדשן" - היציאה "מחוץ למחנה" כדי לעסוק ב"דשן", חלק הקרבן שלא נשרף ונכלל בקדושת המזבח, אלא מקומו "מחוץ למחנה".

ומכל מקום, עבודה זו של "הוצאת הדשן" היא דוקא כאשר "אין מקום למערכה", שאז הוצאה זו מוכרחת כדי לפנות מקום למערכה לצורך עבודת הקרבנות, אבל כשיש מקום למערכה - אין עבודה כזאת.

ועל דרך זה הוא בענין העסק בדברי הרשות, שרק כאשר הוא מביא תועלת לעבודת ה', אזי הותר לאדם לצאת "מחוץ למחנה" ולעסוק בעבודה זו. אך כאשר יש "מקום למערכה", היינו שעבודת ה' יכולה להתקיים גם בלי העסק בדברי הרשות - אין מקום לעבודה זאת, אלא על האדם להישאר בתוך "מחנה" הקדושה.

[ויעויין במקור הדברים ביאור גם ענין ה"דשן" שנצטוו לשים "אצל המזבח" בעבודת האדם].

ה'ידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

בסוגיא ד'יומא גבי הדלקת המנורה מאש המזבח

יפלפל בביאור הכתובים ע"פ סוגיין, אי "אש תמיד" קאי במנורה או במזבח / יציע דהרבר תלוי בפלוגתא
התנאים שם ובוזה תלויה חקירה יסודית בגדר דין הדלקת מנורה מן המזבח

בספרי האחרונים, בסוגים שונים של דין דאורייתא שיש לו הסתעפות בתרי דיני אשר תלויים הם זה בזה – דיש מקום לדון מהו הסיבה ומהו המסובב, כגון חקירת הגאון מרוגטשוב (צפע"נ הל' מתנות עניים לה, ג ואילך. הל' נדרים ח, ד. ועוד), גבי הקרבת שתי הלחם דשבועות דצריך להקריבם מהתבואה החדשה, וקודם לזה אסור להקריב מנחה אחרת מן החדש (כמבואר במנחות סח: ואילך, שם פג:), ופלפל בזה מהו העיקר הגורם, אם זהו דין בשתי הלחם שצריכים להיות המנחה הראשונה הבאה מן החדש, ומזה נסתעף איסור הקרבת מנחה אחרת מן החדש, או שהוא דין במנחות המקדש שצריכות דבר המתיר להקריבם מן החדש, וקבעה תורה שהמתיר הוא שתי הלחם הנקריבם לפניו. ויש בזה נפקותא גדולה לדינא, עיי"ש.

גרסינן ב'יומא מה: דמדכתיב (פרשתנו ו, ו) "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" דרשינן "אש תמיד שאמרתי לך (אש שאמרתי לך בה תמיד, והוא של מנורה שנאמר בה להעלות נר תמיד, רש"י) – לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון", היינו דמקומה של אש המנורה הוא על מזבח החיצון, והדלקת נרות דכל יומא תהא ניטלת מעל המזבח החיצון (כלשון רש"י שם).

וייש לחקור חקירה יסודית בהך חיובא, אם נטילת האש מהמזבח לצורך הדלקת המנורה הוא דין במנורה, שהאש שלה צריכה להיות מן המזבח, או שמא זהו דין במזבח, היינו דבר הנוגע למזבח כהלכתו – שאחד מדיניו הוא שממנו צריך ליקח האש למנורה.

קטורת, ולר' יוסי היו ג', הנך תרי דר' יהודה ועוד א' של קיום האש (שאם אין אש של מערכה גדולה מתגבר מוסיפין עליו מזה, רש"י), ולר"מ ד' היו, הנך תלת דר' יוסי ועוד א' לשריפת איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב; וכולהו ילפי להו מקראי דפרשת מזבח שבפרשתנו, ד"היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה – זו מערכה גדולה", "ואש המזבח תוקד בו – זו מערכה שניה של קטורת", ור' יוסי הוסיף ולמד קיום האש מאידך קרא ד"והאש על המזבח תוקד בו", ור' מאיר הוסיף ולמד אש דאיברים ופדרים שלא נתעכלו מריבויא דוא"ו שבתוכה "ואש". ולאחרי כל זה דרשינן לכו"ע מאידך קרא ד"אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" האמור בפרשה – "אש תמיד שאמרת לך לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון, למדנו אש למנורה כו". ונראה דנקטינן בפשטות דרק מוקדות הנזכרים ברישא הם מוקדות של מזבח, אבל "תוקד" דהאי קרא קאי במנורה לכו"ע.

אב"י מאידך, גם בסוגיין גופא חזינן דהאי קרא ד"אש תמיד" איירי במוקד של המזבח, דהא לעיל שם (לאחרי ביאור כל הפלוגתא וקודם הדרשה הנ"ל גבי מנורה) פריך "אש תמיד למאי אתא (כיון דדרשת כל מוקדות דענינא, רש"י)", ומשני (כ"ה לפי הגירסא שלפנינו, וראה רש"י בריש ע"ב ולח"מ הל' תו"מ שם) ד"מבעי ליה לכדתניא אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה – לימד על מערכה שניה של קטורת שלא תהא אלא על המזבח החיצון" [נרק לאח"י דריש "אש מנורה מנין כו"ו" ומביא הילפותא הנ"ל מהאי קרא גופא ד"אש תמיד גו"י],

איזה טעם אין מצוי בידם אש המזבח, אי מעכב הדבר לגמרי הדלקת המנורה, דאם הוא דין במנורה נמצא בדדליכא אש מזבח י"ל דלא מצינן להדליק המנורה, כי זהו דין בה, שאופן וסדר הדלקתה שציותה תורה הוא להדליק באש מן המזבח, ונמצא שאא"פ כאן לקיים אופן הדלקתה הנדרש, אבל אם הך דינא הוא רק דין במזבח שצריך ליקח ממנו האש למנורה, הרי בדליכא אש מזבח מסולק מכאן החיוב וידליק המנורה מאש אחרת כדי לקיים עכ"פ מצות הדלקת המנורה.

והנה לפום ריהטא תלוי הדבר איך נפרש כוונת הש"ס גבי הך קרא ד"אש תמיד", דבפשטות הכוונה היא לפרש ד"תוקד" האמור כאן לא קאי באש המזבח אלא באש היוקדת על המנורה, וכאילו נאמר כאן "אש תמיד [היינו מנורה] תוקד מעל המזבח" [היינו מאש שעל המזבח], וא"כ יש כאן דין העוסק בדיני מנורה. אבל האמת יורה דרכו שמצינו במקומות אחרים דדרשינן מהך קרא להדיא כמה ענינים בנוגע לאש המזבח, עיי' בספרא במקומו, ועיי' ג"כ ברמב"ם רפ"ב מהל' תמידין ומוספין מה דילפינן מכאן לאש המזבח, ועוד, ולפי ילפותות אלו עכצ"ל דנקטינן דקאי על אש המזבח.

ובאמת יל"ע בשיטת הסוגיא דיומא, דמהמתבאר לעיל מיניה נראה כצד הראשון הנ"ל (ודלא כמשמעות הילפותות שבשאר המקומות). דנחלקו התם תנאי כמה מערכות של אש היו על המזבח בכל יום (מלבד יוה"כ שהיו מוסיפין אחת לכו"ע, עיי"ש), דלר' יהודה היו ב' מערכות, א' מערכה גדולה וא' מערכה שניה של

שהרמב"ם כתבו לדין זה בפ"ג שם, דמיירי במצות מנורה, ולא בפ"ב דמיירי באש המזבח והמערכות שבו (כו'). ויל"ע.

ונראה לומר בכ"ז בדרך אחרת, ע"פ שיטת רש"י בפירושו עה"ת. ובהקדים שלכאורה סותר עצמו אי נקטינן דהאי קרא מיירי במזבח או במנורה, וכמו שנתחבטו בזה כבר הרא"ם והגו"א כאן. דעל "אש תמיד" אכן פירש "אש שנאמר בה תמיד הוא שמדליקין בה את הנרות, שנאמר בה להעלות נר תמיד, אף היא מעל המזבח החיצון תוקד", ומשמע דמפרש להדיא דמוקד האמור כאן היינו מוקד ש"ל המנורה. אבל בפסוק שלפנ"ז כתב רש"י "ריבה כאן יקידות הרבה, על מוקדה, ואש המזבח תוקד בו, והאש על המזבח תוקד בו, אש תמיד תוקד על המזבח, כו' נדרשו במסכת יומא שנחלקו רבותינו במנין המערכות שהיו שם", ונראה להדיא דלדידה אף יקידה אחרונה ד"אש תמיד תוקד על המזבח" נמנית בכלל יקידות שריבה במזבח, שהרי הדגיש דכו"ף - משמע כל יקידות שהזכיר לפנ"ז - נדרשו לענין מנין המערכות שהיו על המזבח כו', היינו דאף "מוקד" זה מיירי באש שעל המזבח [ועיי' נמי בפירוש רש"י תיכף לאחר פירושו הנ"ל גבי אש תמיד, דפירש ד"לא תכבה" מיירי בדין המזבח]. והמפרשים הנ"ל דחקו דלא נתכוון כאן רש"י לנקוט שמוקד האחרון אף הוא של מזבח, ולא בא אלא לציין היכן נדרשו הנך פסוקים, ונמצא אין הלשון מדויק בשלימות, כי בדרך כלל כשרוצה רש"י רק לציין היכן נדרשו המקראות אין דרכו להוסיף עוד מלבד ציון הסוגיא, וכאן טרח

הרי דנקטינן דמיירי במוקד שעל המזבח. וגם את"ל דיש לפרש דבמסקנת פוגיא זו לא הובא כתוב זה לענין מערכת המזבח והדרשה לענין המנורה היא הדרשה הנשארת (ומשמע דנאמרה אליבא דכל התנאים דהתם), עדיין יש לדון אם כך הוכרעו הדברים להלכתא (כיון שכנ"ל במקומות אחרים מצינו להדיא דדרשינן מהך קרא לדיני אש המזבח), דהנה הרמב"ם דפסק כר' יוסי שהיו ג' מערכות (ראה לח"מ שם) הביא שם ה"ד הך קרא דאש תמיד לענין מערכה שלישית שעל המזבח לקיום האש, וכן משמע בירוש' יומא פ"ד ה"ו, והוא ודאי דין במזבח.

ואולי י"ל דבאמת, בהתאם להילפותא דאשכחן בירושלמי (וברמב"ם) דוקא, דילפינן מערכה דקיום האש מקרא ד"אש תמיד" (ודלא ככברייאתא שלפנינו בבבלי, דילפינן מיניה מערכה שניה של קטורת), הנה גם כד נקטינן הילפותא שבמסקנת סוגיין גבי מנורה עדיין יש לפרש דאליבא דר' מאיר ור' יוסי דאיכא מערכה ג', אכן "אש תמיד" קאי במזבח, ורק דדרשינן נמי מהאי קרא, מתיבת "תמיד" (המרמזת ל"אש שאמרתי לך בה תמיד"), לענין אש המנורה (עיי' דברי דוד להט"ז על התורה).

ואולם, לענין החקירה דלעיל אם הדלקת מנורה מן המזבח הוא דין במנורה או במזבח - נראה דעל דרך ההלכה נקטינן שהוא דין במנורה. עיי' בפלוגתת הרמב"ם והראב"ד הל' תמידין פ"ג ה"ג אי הך דינא הוא דין חיובי בנר מערבי או שעיקרו דין שלילי "שלא יביא ממזבח הפנימי ולא מבית הכירים", ואכ"מ, ומשמע דלכו"ע מיהת הוא דין במנורה (ודו"ק היטב במה

ורק ר' יהודה פליג), ולשיטתו יש לבאר דיש גם מעלה בדרך לימוד פשט המקרא לומר דמיירי במנורה דוקא. והוא כי לפי הפשט קשה לומר ד"תמיד" בא להוסיף משמעות לענין המזבח אחר שנאמר כבר "לא תכבה" (ודוחק לומר דבא רק להוסיף ציווי בתור חיוב עשה מלבד הל"ת שלפניו, כי בזה מתאים יותר בלשון ישר יותר "תוקד אש תמיד", ודו"ק), כי מצד המשמעות, אדרבה, "לא תכבה" היינו כבר שאסור בהפסק לגמרי, ואילו "תמיד" יכול להתפרש גם דבר הנעשה בקביעות אפי' שיש בו הפסק (עיי' מה שפי' רש"י גופיה ר"פ תצוה), ועל כן יש עדיפות לומר דהכתוב מיירי במנורה.

והנה בדרך לימוד הפשט – יש עוד מעלה בשיטת ר"מ דמיירי באש המזבח ולא באש המנורה, והוא מצד זה שלא ייתכן שבאמצע פרשת מזבח נזכרה אש המנורה (ועיי' בפירוש הראב"ע, ראש הפשטנים, דאכן פירש דמיירי במזבח ולא במנורה), ומעתה י"ל דמשום כך ס"ל לרש"י דאף למאן דדריש גבי מנורה – עדיין עלינו לפרש דהוא דין במזבח, כצד הב' בחקירה דלעיל, ואזי מחוור היטב מה שנאמר הדבר בפרשת מזבח. וזהו דיוק לשון רש"י על התורה ששינה קצת מל' הש"ס וכתב "אף היא מעל המזבח החיצון תוקד", פירוש דהוא דין נוסף המצטרף אל הקודמים, שכולם דיני יקידות של מזבח, דיש דין נוסף במזבח שצריכה אשו להיות גם זו שממנה תודלק המנורה.

להוסיף ולהדגיש "שנחלקו רבותינו במנין המערכות כו'" (עיי"ש במפרשים שנדחקו קצת לחלק ולהפריד לשון רש"י), ונראה יותר דהא דנחלקו הוא דבר שהוצרך להדגישו וצ"ע אמאי. ולהוסיף, דלדברי המפרשים קשה גם להבין מה ראה רש"י כלל ועיקר להזכיר התם גבי "יקידות הרבה" שיש על המזבח, גם יקידה זו האחרונה שהיא של מנורה לשיטתיה.

וע"כ נראה דלשון רש"י בדוקא נאמר ורצה להקדים ולהדגיש דהך פירושא שיביא להלן גבי "אש תמיד" לענין אש המנורה – תלוי ועומד הוא בין הנך תנאי שנחלקו במס' יומא נולהעיר דגם בירוש' הנ"ל משמע נמי דמפרש דהא דאמרינן דהכתוב מיירי באש המנורה הוא דבר התלוי בין הדיעות, עיי"ש]. פירוש, דלדעת ר"מ דארבע מערכות היו, "ריבה כאן יקידות הרבה" ממש, אכן סברת פשט המקראות נותנת דאחר ש"ריבה כאן" לגמרי, י"ל דכ"ף יקידות שמזכיר הכתוב קאי ב"כאן", באש המזבח – ואליבא ידיה קרא ד"אש תמיד" ודאי מיירי במערכות המזבח (וכמשמעות הא דילפינן במק"א מהך קרא דינים לאש המזבח, כנ"ל). אבל הפירוש שיבוא להלן בדברי רש"י, דהכתוב מיירי באש המנורה, אין רש"י אומרו אלא דעת ר' יהודה ור' יוסי (שהיו רק ב' או ג' מערכות. או שמא י"ל יותר דר' יוסי כר' מאיר בזה כי אף לר' יוסי דאיכא מערכה ג' לקיום האש שפיר קאי "אש תמיד תוקד" במערכות המזבח,

המדרש החיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת הש"ת בחיי היום יום

יוקר החיים

החיים יקרים ויש לשמור עליהם, כל רגע של חיים יקר בכל המובנים, ואל לו לאדם לחשוב ליטול בידיו את החיים היקרים שניתנו לו מהבורא

[לאחרי זה:]

לפלא ששואל דעתי מה עליו לעשות ואיך להתנהג בה בשעה שכתבתי לו כמה פעמים דעתי בזה, אשר בתקפה היא גם עתה.

ובמה שכותב שמוכרח [לשים קץ לחייו, חס ושלום] וכו', מובן שאין זה אמת כלל וכלל, ואין איש הישראלי מוכרח חס ושלום לעשות היפך רצון הבורא ית',

ועוד להעיר שאין בנסיון זה כל תועלת, כיון שכל זמן שהנשמה אינה ממלאת תפקידה המצווה עלי' מנותן התורה, באה היא [שוב] ב'גלגול' אחר 'גלגול' בעולם הזה, אלא שכשעוד קלקל הרי 'גלגול' קשה יותר, ואין להאריך בדבר המצער,

ועוד ברור שכל הטעמים והאמתלאות שכותב הרי זה טענות מהלעומת-זה [=היצר הרע] שאין להם כל יסוד במציאות, ויהי רצון שיכיר את האמת כי טוב הוא ברוחניות וגם בגשמיות.

בברכה לבשורות טובות.

(אנחות קדש חז"ר עמ' רה)

יוקר הארכת החיים

[אודות הארכת החיים של יהודי במצב רפואי מורכב:]

ידועה הודעת תורתנו תורת אמת אודות גודל החשיבות והיוקר של חיי בני ישראל, אפילו חיי שעה ורגע.

ועד שציוותה תורה שאפילו כהן גדול ביום הכיפורים בקדש הקדשים - יוצא משם בשביל פקוח נפש ואפילו בשביל חיי שעה ואפילו באם ספק בדבר. ואשרי חלקם ומצוה גדולה ורבה עשו בהשתדלותם ועשייתם להאריך חייו דהנ"ל לכמה וכמה ימים שבועות וגם חדשים.

ויהי רצון שמתוך הרחבה בגשמיות ורוחניות - יעשו בהפצת תורתנו תורת חיים ומצותי' ובאופן דמוסיף והולך ואור.

(אנחות קדש חז"ר עמ' יט)

התבוננות להתמודדות עם מחשבה אובדנית

במענה למכתבו . . בו כותב אודות הענינים המטרידים אותו ומונעים מלימוד התורה כדבעי וכן גם בלבולים בעת התפלה.

ומהנכון שיבדקו את התפילין שלו, וכן אשר בכל יום חול לפני תפלת הבקר יפריש איזה פרוטה לצדקה, ולאחר התפלה גם בשבתות וימים טובים יאמר השיעור תהלים חדשי - כפי שנחלק התהלים לימי החדש.

ויתבונן וישנן לעצמו עד שיזכור היטב תוכן הענינים המבוארים בכמה מקומות על דבר הענין של השגחה פרטית, שהוא כפשוטו ממש, אשר בורא עולם ומנהיגו משגיח על כל אחד ואחת בפרטיות בכל עניניהם, שמוזה מובן שאין עליו לדאוג על דבר הענינים אודותם כותב, ופשוט שאין כל מקום לבקשה, וכלשונו במכתבו לרצון חזק להיפך חס ושלום מחיים,

ויתבונן בעצמו אשר נשמת כל אחד מישראל חצובה מתחת כסא הכבוד וירדה למטה והתלבשה בגוף גשמי (שזהו ירידה עצומה, שהרי אין כל ערך בין הנשמה כמו שהיא למעלה והגוף כמו שהוא למטה) וכל זה כדאי בשביל פעולות איש הישראלי עלי אדמות דוקא, שהם לימוד התורה וקיום המצות,

שמוזה מובן שכל פעולה ופעולה (לדוגמא - תפילין) הוא ענין נעלה עד אין באר וכן בכל עניני תורה ומצות (שכל התורה כולה הוקשה לתפילין).

והתבוננות בענינים אלו וכי"ב תעמידו על אמיטית המצב אשר חלק היפה ניתן לו למלא שליחותו של הקדוש ברוך הוא בעולם זה על ידי אורח חיים מתאים להוראת תורתנו תורת חיים, ויעבוד בענינים אלו בשמחה, וכמבואר ברמב"ם סוף הל' לולב, וראה גם כן רמב"ם הלכות דיעות ריש פרק ב' בסופו.

(אנחות קדש חז"ר עמ' רא)

ה"פתרון" אינו פתרון, והוא מהיצר הרע

[מכתב המשך למכתב הקודם לאותו הנמען מיום

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מוכ"ק אדמו"ר
מור"ה צמ"ח באוויטש זצוקל"ה ה'תשנ"ג מ"ז"ע

עילוי והגנה על המתפלל והלומד

לבושים המסייעים להתרכז בתפלה ובלימוד התורה

...הנה "שעת צלותא שעת קרבא", דהזמן דתפלה הוא זמן המלחמה, דאז הוא זמן מלחמת הנפש האלקית והנפש הבהמית, והנה"ב מתגבר אז ומשתדל לכלכל את האדם בכמה מחשבות זרות בעת ההתבוננות,

דהתגברות המחשבות זרות בשעת התפלה הוא עוד ביותר, דהרי אנו רואים דיכול להיות שהאדם ידבר משך זמן בעסקו או בענין מן הענינים ולא יפול לו שום מחשבה זרה בעת ההיא, ודוקא בזמן התפלה אז נופלים לו כל המחשבות זרות והרהורים כו', והן החצים ואבני בליסטראות של האויב, וכן בענין עסק התורה הרי נראה במוחש דעל הכל יש לו להאדם זמן על זה, לא מבעי אכילה ושתי' ושינה ועסק משא ומתן כי אם גם דברים מותרים גם כן יש לו זמן על זה, וכן על כל דבר בטל, מה שאין כן על עסק התורה אין לו זמן על זה, דמן הבקר דוחה זאת על זמן הצהרים ומן הצהרים על זמן הערב והלילה, ואז מוצא טעם כי התעמל בעבודת היום וראשו וגופו כבדים ודוחה זאת על זמן אחר, וכה הולך מזמן לזמן,

וע"כ הנה בעת התפלה לובשים הטלית ותפלין, דעם היותן מצות לעצמן אבל המצות הם לבושים, דמצות אלו דציצית ותפלין הם מצות של לבושים, דהציצית הן בטלית, דהטלית הוא בחינת "מקיף" והציצית הם בחינת "המשכה" מן ה"מקיף", וכן התפלין הם על הראש ועל הזרוע, דכאשר הם מונחים על השולחן אינם מצוה ומצותן הוא דוקא כאשר לובשין, לכן הנה הממשיכים "אור מקיף" על האדם שלא יבלבלו אותו מחשבות זרות ויוכל לעבוד עבודתו, וכן בעסק התורה דכאשר הוא בקביעת עתים ובלימוד בחבורה אז ממשיכים "אור מקיף" דזהו שומר את החיות פנימי, וזהו אין התורה נקנית אלא בחבורה.